

Agroturystyka na trudne czasy

BOGDAN SADECKI

Trudna sytuacja finansowa gospodarstw rolnych (małych i średnich) spowodowała, że rolnicy wprowadzili do swojej oferty agroturystykę. Decydujący się na przekształcenie gospodarstwa, liczą się z częściowym wyłączeniem ziemi z rolniczego użytkowania – powstają place zabaw dla dzieci, parkingi dla samochodów, miejsca do rozpalenia ogniska. W UE z tej dziedziny turystyki utrzymuje się co dziesiąte gospodarstwo.

Letnie miesiące to gorący okres dla tych, którzy wypoczywają, ale również dla tych, którzy wypoczynek ten organizują. Wiele czynników wskazuje, że będzie to rok gospodarstw agroturystycznych – twierdzą eksperci branży turystycznej. Kryzys, z jakim boryka się aktualnie wiele rodzin, jest tym, co paradoksalnie może wpompować pieniądze na wieś. Nie najlepsza sytuacja na rynku pracy powoduje, że na wypoczynek na wsi zdecyduje się znacznie więcej Polaków niż w ubiegłych latach. Zagraniczni turyści także częściej pytają o prywatne kwatery w Polsce.

W ciszy i spokoju

Agroturystyka jest nową, coraz popularniejszą formą spędzania wakacji, urlopów, wolnego czasu. Gospodarstwa to coraz większy ruch turystyczny, powodowany pragnieniem odpoczynku w ciszy, z możliwością korzystania z zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego wybranego rejonu. Ta forma turystyki daje możliwość rozrywki i odpoczynku pośród piękna oraz spokoju krajobrazu wiejskiego. Gospodarstwo agroturystyczne oferuje bazę noclegową zbliżoną do warunków wiejskich. Osoby pragnące założyć takie gospodarstwo nie muszą rejestrować tej formy działalności w urzędzie.

Miasteczko Śląskie. Kościół drewniany z 1666 r. w parafii pw. Wniebowzięcia NMP.

Oferta kierowana jest przede wszystkim do mieszkańców dużych miast. Zamieszkanie w gospodarstwie agroturystycznym daje możliwość wytchnienia i odpoczynku od nieustającego hałasu.

Agroturystyka to jednak także produkcja rolnicza (sianie zbóż, żniwa), czego doświadczyć mogą także goście. Zazwyczaj właściciele takich gospodarstw dają gościom możliwość uczestniczenia w codziennych zajęciach wiejskich. Dla wielu jest to przeżycie, poznanie czegoś nowego – z czym mieszkańcy miast wcześniej nie mieli styczności lub mieli je sporadycznie. Jest to prosty biznes, oparty na przyjmowaniu do swojego domu gości. Oferta jest szczególnie atrakcyjna dla osób pragnących poznać z bliska życie wiejskiej rodziny, chcących przekonać się, jakie zwyczaje panują na wsi w małych, małowniczych wioskach.

Sprawne funkcjonowanie gospodarstwa, o którym mowa, musi spełniać jednak określone warunki. Muszą tam być budynki mieszkalne oraz gospodarze, pole uprawne, zwierzęta hodowlane itd. Wszystko będzie w porządku, jeśli w budynkach gospodarczych będzie prowadzona działalność rolnicza, hodowlana itp. Problem pojawi

„Agroturystyka jest działalnością gospodarczą, która polega na wynajmowaniu (z wyżywieniem lub bez) wycieczającym osobom nie więcej niż pięciu pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych (nie liczy się pomieszczeń wspólnych, takich jak salonik, łazienki, kuchnie itp.). Budynki te powinny być położone na terenach wiejskich, w gospodarstwach rolnych, które uzyskują co najmniej połowę dochodów z działalności rolniczej.

Świadczenie usług przez rolników powinno być powiązane z produkcyjną działalnością gospodarstwa. Natomiast jako turystykę wiejską określa się działalność prowadzoną przez gospodarstwo, które uzyskuje mniej niż 50 proc. dochodów z działalności rolniczej”

Źródło: www.ukie.gov.pl

się, kiedy np. stajnia stanie się pensjonatem i zmieni swoją funkcję. Nie może już wtedy być mowy o gospodarstwie agroturystycznym. Rozwinęła się tam bowiem działalność gospodarza. Zachodzi więc konieczność spełnienia prawnych wymogów narzucanych prowadzącym taką działalność. Gospodarstwa agroturystyczne pełnią także ważną funkcję edukacyjną – ich oferty skierowane są zwykle do rodzin z dziećmi, do szkół, pokazują procesy produkcji żywności tradycyjnymi metodami.

Gminy agroturystyczne

Gospodarstwo agroturystyczne powinno znajdować się na terenie o małym zalud-

nieniu. Gęstość zaludnienia na kilometr kwadratowy wg ekspertów powinna być niższa niż 80 osób, a udział gospodarstw indywidualnych wynosić powyżej 60 proc. powierzchni użytków rolnych, udział łąk i pastwisk w powierzchni użytków rolnych powinien przekraczać 30 proc. areалу gminy, a udział osób, które utrzymują się ze źródeł pozarolniczych, poniżej 60 proc. ogółu mieszkańców.

W Polsce 1369 gmin spełnia takie warunki. Zajmują one łącznie 208 tys. km (66 proc. pow. kraju i liczą 8,7 mln osób – 22 proc. ludności). Gminy agroturystyczne są rozrzucone po całej Polsce,

CZTERY SPOSOBY NA DZIAŁALNOŚĆ

I sposób	II sposób	III sposób	IV sposób
Rolnik prowadzący gospodarstwo wynajmuje pokoje i traktuje tę działalność jako dodatkowe źródło dochodu. Podstawą utrzymania jest uprawa ziemi itd. Rolnik nie musi rejestrować działalności, nie podlega obowiązkowi podatkowemu oraz ubezpieczeniowemu. Obowiązkiem jest zgłoszenie działalności w gminie oraz w urzędzie skarbowym, gdzie trzeba złożyć oświadczenie, że dochód z tego tytułu nie przekroczy 10 tys. euro. Jeżeli będzie większy, trzeba będzie odprowadzić podatek. Baza noclegowa nie może mieć więcej niż pięć pokoi. W innym przypadku działalność podlega opodatkowaniu.	Drugi sposób na prowadzenie działalności agroturystycznej dotyczy osób, które co prawda są stałymi mieszkańcami wsi, ale nie prowadzą własnych gospodarstw rolnych. Są to na przykład nauczyciele, leśnicy. Tego typu działalność musi być już zarejestrowana jako zwykła działalność gospodarcza, z wszystkimi obowiązkami wobec urzędu skarbowego, zakładu ubezpieczeń społecznych itd. Obowiązek taki powstaje bez względu na to, jaką ilość pokoi taka osoba trudniąca się taką działalnością wynajmuje.	Trzecim sposobem na biznes na wsi jest tzw. ekoturystyka, która jest definiowana jako wypoczynek u rolnika, prowadzącego czynne gospodarstwo rolne, z zachowaniem określonych standardów, np. oferowanie ekologicznych pomieszczeń, ekologicznej żywności z certyfikatem itd. W tym przypadku wynajem pokoi również nie podlega zgłoszeniu. Obecnie takich gospodarstw w Polsce jest niewiele – ok. 300. Są one nastawione głównie na turystów zagranicznych	Czwartym sposobem na prowadzenie działalności turystycznej na wsi jest prowadzenie agroturystyki na obrzeżach gmin uzdrowiskowych. Jednak w tym przypadku organizacja tego rodzaju agroturystyki jest mocno ograniczona. Zdaniem ekspertów, rozwój gmin uzdrowiskowych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju agroturystyki. Chodzi o to, aby kuracjusz przyjeżdżający na leczenie do uzdrowiska mógł korzystać z usług gospodarstw agroturystycznych. Obecnie jednak gospodarstwo agroturystyczne nie może znajdować się na obszarze gmin uzdrowiskowych.

Źródło: www.agroturystyka.ugu.pl

Rolnicy mogą ubiegać o dopłaty do pożyczek i kredytów w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jeśli chcą prowadzić działalność agroturystyczną. Kredyt może zostać udzielony na realizację inwestycji związanej z prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym:

- adaptacja i remont budynków mieszkalnych i gospodarskich (jeżeli służy lub będą służyły świadczeniu usług agroturystycznych);
- modernizacja budynków mieszkalnych (także zakładanie instalacji kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, wody, gazu);
- urządzenia pól namiotowych (także sanitariatów i doprowadzenie wody), realizacja przedsięwzięć związanych z działalnością weterynaryjną: modernizacja i adaptacja pomieszczeń i zakup urządzeń i narzędzi związanych bezpośrednio ze świadczeniem usług weterynaryjnych.

nie tworzą zwartych regionów. Najwięcej gmin tego typu posiadają Pomorze, ziemia lubuska, rejon podlasko-mazurski, północne części Wielkopolski, Roztocze, Karpaty, Sudety.

Co dziesiąte gospodarstwo wiejskie w krajach Unii Europejskiej utrzymuje się obecnie z agroturystyki. Ta forma wypoczynku staje się coraz bardziej popularna. Na wypoczynek na wsi w Polsce decyduje się 1–1,5 mln osób rocznie. Gospodarstw agroturystycznych jest teraz już kilkanaście tysięcy i stale przybywają nowe. Urlop (letni) wciąż jest w jakimś stopniu luksusem, na który nie stać ok. 30–40 proc. Polaków. Jednym z tego powodów jest wciąż niski poziom zamożności społeczeństwa.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi szacuje, że o 3–4 tys. może wzrosnąć liczba gospodarstw agroturystycznych dzięki inwestycjom, które zostaną dofinansowane w ramach unijnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Taka forma turystyki najczęściej obejmuje następujące usługi: zakwaterowanie, posiłki częściowe lub całodniowe, często jazdę konną, wędkowanie, uczestniczenie w życiu wsi. Czynniki skłaniające ludzi do wybrania wczasów na wsi:

- stosunkowo niski koszt wczasów w gospodarstwie rolnym;
- spędzenie czasu w odmiennym środowisku (możliwość pobytu dla osób nieposiadających krewnych na wsi);

- zapoznanie się z pracą w gospodarstwie rolnym (np. dojenie krów, karmienie inwentarza, pomoc przy żniwach czy sianokosach);
- posiłki wolne od chemii z produktów pochodzących z gospodarstwa właścicieli (miód z własnej pasieki, mleko prosto od krowy, chleb wiejski, itp.);
- czynny relaks (jazda konno, zbieranie owoców lasu, kąpiele w zbiornikach wodnych).

Na obszarach wiejskich rozwijają się w zasadzie cztery rodzaje turystyki. Trzy najważniejsze funkcje gospodarstwa agroturystycznego:

- wytwórstwo rolnicze – produkty również może nabyć turysta,
- wyżywienie oparte na produktach gospodarstwa,
- małe przetwórstwo – nastawione w znacznym stopniu na turystów.

Dodatkowe źródło dochodów

Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej określa, że usługi agroturystyczne świadczone przez rolników nie są działalnością gospodarczą, ponieważ są one najczęściej dla rolnika dodatkowym, pozarolniczym źródłem dochodu. Rolnik nie ma więc obowiązku

Fot. ANP

Miasteczko Śląskie. Kościół drewniany z 1666 r. w parafii pw. Wniebowzięcia NMP.

rejestrować tej działalności w urzędzie. Musi zaś zgłosić (ale nie zarejestrować) działalność w gminie oraz w urzędzie skarbowym.

Prowadzący gospodarstwo agroturystyczne mają szansę na zwolnienie z podatku dochodowego, jeśli spełnią kilka warunków jednocześnie. Kwatery wynajmowane znajdują się w budynku mieszkalnym i położone są na terenie wiejskim, wiejsko-miejskim poza miastem. Należą do gospodarstwa rolnego o powierzchni przynajmniej 1 ha. Istotne jest to, że liczba wynajmowanych kwater nie może przekroczyć pięciu pokoi do wyłącznej dyspozycji wynajmujących (bez jadalni i podobnych pomieszczeń).

Z podatku zwolnione są dochody uzyskane z tytułu wyżywienia gości, a nawet z tytułu innej działalności.

Jeśli kwatera będzie wynajmowana w domkach turystycznych lub w budynkach adaptowanych na cele usługowe to nie będziemy zwolnieni z podatku dochodowego, pokoje nie mogą być wynajmowane na stałe. Rolnicy rozpoczynający działalność agroturystyczną mogą liczyć na wsparcie państwa – w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dostępne są kredyty na modernizację gospodarstw i tworzenie dodatkowych źródeł dochodu dla rolników.

Jeśli projekt jest unikatowy to na jego otwarcie można otrzymać 40 tys. zł. Mile widziane są gospodarstwa, których właściciele poza samym wynajmem pokoi oferują turystom atrakcje – np. prezentację procesów produkcji w rolnictwie z możliwością uczestniczenia.

Wsparcie z UE

Poszukujący pieniędzy na agroturystykę mogą je otrzymać z dwóch unijnych projektów:

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, które są realizowane w ramach programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Formalności związane z tym tematem można załatwić w oddziale Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dofinansowanie jest refundacją.

W minionych latach zainteresowanie dotacjami na ten cel było olbrzymie. Podobnie jak w poprzednich latach będzie ona działać na zasadach refundacji. Unia może zwrócić nawet 70 proc. (nie więcej niż 100 tys. zł) kosztów inwestycji zwią-

zanych z budową, remontem, wyposażeniem oraz zagospodarowaniem budynku dla turystów lub też wydawaniem domowych posiłków.

Można starać się o pomoc z programu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, jeżeli przy organizacji gospodarstwa agroturystycznego tworzone są miejsca pracy. Jeżeli stworzone zostaną 1–2 etaty można otrzymać 100 tys. zł, za 2–4 etaty do 200 tys., przy 5-u i więcej nawet 300 tys. zł, wówczas jednak należy starać się o pomoc z programu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”.

Wnioski składa się w regionalnych oddziałach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od dnia 21 kwietnia 2009 roku. Program jest kierowany do osób które planują rozpocząć działalność gospodarczą lub ją prowadzą na terenach wiejskich i miejsko-wiejskich. Dotacje mogą otrzymać osoby w wieku 18–60 lat. O dofinansowanie mogą starać się tak osoby fizyczne, jak i spółki oraz osoby prawne (np. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością).

Przedsiębiorca może uzyskać maksymalnie 50 proc. kosztów kwalifikowanych projektu.

Dla agroturystyki przewidziane jest także wsparcie m.in. z funduszu strukturalne-

Co dziesiąte gospodarstwo wiejskie w krajach Unii Europejskiej utrzymuje się obecnie z agroturystyki. Na wypoczynek na wsi w Polsce decyduje się 1–1,5 mln osób rocznie.

go – Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR). Wspiera on projekty związane z uruchomieniem lub rozwojem w gospodarstwie rolnym dodatkowej działalności w zakresie agroturystyki.

Agroturystyka a podatki

W rozumieniu podatkowym pojęcie „agroturystyka” nie występuje, nie jest też precyzyjnie zdefiniowana przez żadną ustawę. Wiele ustaw reguluje wymagania prawne w turystyce. Narzucają one różne obowiązki, między innymi:

- zgłoszenie działalności gospodarczej nowego rodzaju w świetle przepisów o działalności gospodarczej;
- rozliczanie podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu dochodów osiągniętych z turystyki;
- rozliczanie podatku od towarów i usług w sytuacji prowadzenia działalności w większym wymiarze;
- zmianę sposobu obliczania i opłacania podatku od nieruchomości, związanego ze zmianą przeznaczenia pomieszczeń lub gruntów na cele turystyczne;
- obowiązki w zakresie ubezpieczenia społecznego związanego z podejmowaniem działalności gospodarczej na własny rachunek (KRUS, ZUS) oraz zatrudnianiem innych osób;
- pozostałe obowiązki administracyjne, które wynikają z ustawy o usługach turystycznych oraz innych budowlane, ochrony środowiska, ustaw szczególnych, np.: ustawy sanitarne (wynajmowanie pokoi, wydawanie posiłków), przeciwpożarowe, wpis do ewidencji innych obiektów hotelarskich w gminie.

Korzyści

Są liczne: promocja danego regionu, dodatkowe źródło dochodu gospodarstw rolnych, poszerzanie horyzontów ludności wiejskiej, otwarcie na świat, aktywizacja środowiska w kierunku rozwoju usług.

Istnieje jednak również gorsza strona medalu. Przez oferty złej jakości w Polsce agroturystyka zaczyna być źle postrzegana przez turystów – twierdzi Stowarzyszenie Agroturystyczne Właściciele Gospodarstw Agroturystycznych. Problemem jest znalezienie ofert, jest za mało punktów informacji, gdzie całe gospodarstwo, pokoje można wcześniej obejrzeć.

W największym stopniu rozwój agroturystyki hamują niezwykle restrykcyjne przepisy. Wstrzymują rozwój „produktów lokalnych” jako atrakcji na rynku turystycznym. Duże zakłady produkcyjne obowiązują te same przepisy, które obowiązują małe gospodarstwa produkujące na niewielką skalę coś unikalnego, np. unikatowe składnikowo miody. Nieporozumieniem jest natomiast zapis mówiący o tym, że małe gospodarstwa rolne powinny spełniać takie same normy sanitarno-higieniczne, jakie muszą spełniać duże firmy. Skutecznie ogranicza to bowiem produkcję wytwarzanych tradycyjną metodą lokalnych przysmaków. ■